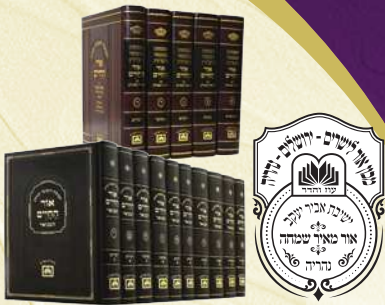

ובחרת בחיים

גיליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

בפירושו של רבנו לדברי בלעם (כב, י): "מִנָּה עָפָר יַעֲקֹב וּמִסָּפֶר אֶת רֵבֶעַ יִשְׂרָאֵל", הוא מבאר כי בלעם התכוון בזדון לבבו להכניס עין הרע בישראל על ידי שייתן בהם מספר, וכבר אמרו חז"ל (בבא מציעא מב, א): **"אין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד, ולא בדבר המנוי, אלא בדבר הסמוי מן העין"**, אלא שלא עלה הדבר בידו.

לקביעה זו של חז"ל משמעות הלכתית, וכפי שזמנא בגמרא (שם): "ההולך למוד את גורנו, אומר: 'הי רצון מלפניך ה' אלקיני שתשלח ברכה במעשה ידינו'. התחיל למוד, אומר: 'ברוך השולח ברכה בכרי הזה'. מדד ואחר כך בירך - הרי זה תפילת שוא".

פרט מעניין מציין מהר"ל - כי ישנן שלש דרגות. הדרגה הפחותה ביותר היא זו של הדבר המנוי או המדוד, בו אין הברכה שורה כלל. למעלה מכך נמצא דבר שאינו מנוי ואין ידוע מה מספרו, אולם הוא כשלעצמו גלוי ונראה לעין, ובו הברכה יכולה לשרות. אך למעלה מכל אלה דבר אשר אינו גלוי כלל לעין, ובו הברכה שורה במידה מרובה בהרבה.

כבר לא עמדה לו סבלנותו. הוא כבר כמעט ניגש להבהיר לו את מקומו ולשבר את אוזנו באשר למהותה של הישיבה ותפקידו של בן ישיבה, להבהיר לו כי כל עוד אין קשר בינו לבין ערכים אלו אין ולא יהיה לו מקום בישיבה. על לשונו כבר עמדו קלישאות כמו 'הישיבה אינה בית מלון', אך הוא המתין יום נוסף, מי יודע, אולי יקרה הנס. והנס קרה.

שבע בבוקר. המשגיח שפסף את עיניו, טלטל את שעונו והביט בו מכל כיוון אפשרי, יצא שוב ושוב החוצה ובחן האם הוא טועה, אבל לא. שבע בבוקר, ויוס'ה על הרגליים, מאונך, ניצב בגאון וכולו רענן ונמרץ.

'אין לך כפיל או משהו, נכון?' בירר בחשד, וזה האחרון הגיב לו בחיוך עליז.

'תאום?' הוא ידע שלא, אבל מי יודע. אבל לא ולא. יוס'ה בכבודו ובעצמו ובמלוא ערנותו עומד לפניו, דרוך ונכון לקרב.

רק המשפט הבא הבהיר למשגיח במה דברים אמורים. 'יצאנו?' יוס'ה פנה לחברו, עוד קל דעת המשוכנע שהחיים הם סוג של בידור מתמשך, כיתף את תרמילו על כתפו והמשיך בנשימה אחת: 'כעת החוף ריק, אין זמן!' 'חוף?!' המשגיח לא יכול היה להכיל את התסכול, את הכאב, 'בשביל שחזית לא קמת. זמן קריאת שמע לא תופס אצלך מקום. סדר יום של בן תורה אינו משכנע אותך לעזוב את המיטה. ובשביל חוף אתה משכים קום?!'

חריצותו של אותו רשע

מספרת התורה הקדושה בפרשתנו (כב, מא): **"וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בָּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בָמוֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קִצְיָה הַקָּעַם"**.

מבאר רבנו האור החיים הקדוש: **"נִתְפָּנֶה בְּאִמְרוֹ בַּבֹּקֶר, לְהוֹדִיעַ שְׂדֵדָה שִׁנְתָּ עֵינָיו שֶׁל בָּלָק. כִּי מִדֶּרֶךְ הַמַּלְכִּים לְהִיטֵּעַ עַל מִטּוֹתֵיהֶן עֵד גִּ' שְׁעוֹת בְּאִמְרָם ז"ל (ברכות ט, ב), זֶה בְּהִיּוֹת הַבֹּקֶר עֹמֵד וְלִקַּח בָּלָעַם"**.

מלכים, מטבעם, הינם עצלנים ומפונקים עד הקצה. מבחינתם, אין דבר בעולם המסוגל להצדיק את הניתוק הכואב משמיכת הפוך הצמרירית, מהכרית העבה, מהמיטה המכילה כל כך. אף עול או מחויבות אין בהם כדי לגרום להם לקום לפני השעה השלישית של היום, ויהי מה.

לכל אדם בחירה חופשית, ואם בזה היתה מסתכמת בחירתם של המלכים, ניחא.

אולם האור החיים מוסיף הסבר נוסף, אשר במבט מעמיק ניתן לשלב אותו עם ביאורו הראשון, ואלו דבריו: **"עוֹד טַעַם בַּבֹּקֶר, עַל דֶּרֶךְ מַה שְּׁאִמְרוּ בְּמִסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה (ד, ב) זֶה לְשׁוֹנָם: 'אֵימָת קָא רָתַח, אָמַר אֲבִי בְחַלַּת שְׁעָתִי קָמִיתָא [אימתי כועס הקב"ה, בשלש השעות הראשונות של היום] עַד כָּאן. לָזֶה אָמַר 'וַיְהִי בַּבֹּקֶר, וַיִּקַּח לֹמֶר 'וַיְהִי לְשׁוֹן צַעַר, פְּרוֹשׁ, זְמַן שֶׁה' מִתְפַּעֵס עַל עוֹלָמוֹ שֶׁהוּא בַּבֹּקֶר לִקַּח בָּלָעַם, שֶׁהִיָּה בְּקִי בְכוּוֹן הָרָגֵעַ"**.

בחז"ל מבואר, כי זמן זה של שלשת השעות הראשונות

'חנוך לנער על פי דרכו' הזכיר לעצמו המשגיח באינספור הזדמנויות, אולם בו-זמנית ידע כי דרכי החינוך נפתלות וסבוכות המה, לא תמיד הן מוארות ולעתים יש בהן יותר קוצים ודרדרים מאשר שביל סלול.

כמו אצל יוס'ה, למשל. הוא חפן את צדעיו בתנוחה של ייאוש, מצחו חרוש קמטים ועיניו מביטות נכחן בשמץ של השלמה כואבת. כן, בדיוק כמו אצל יוס'ה.

אכן המליץ שלמה המלך בחכמתו כי יש לחנך את הנער על פי דרכו, להתוות עבורו את המסלול הנכון ולהקנות לו הליכות חיים בהתאם לתכונותיו ומידותיו. אולם במשך השנתיים ומקצת שחלפו מאז בא יוס'ה בשערי הישיבה - המשגיח תר אחר אותה דרך ואינו מוצא אותה, מבקש בכל לבו את הנתבי ללבו של הנער, ואין.

מתי הכל התחיל? המשגיח מגרר את מצחו ומנסה להיזכר. אבל זה לא ממש הזמן להעלות זכרונות.

לא כעת, בשעה אחת עשרה בבוקר, כשהוא מנסה להזכיר ליצור המפונק השרוע על מיטתו בפנימייה ומסרב להכיר בכך שהיום מחולק לבוקר,צהרים וערב וכי השלב השני בתהליך מתקרב בצעדי ענק.

לא בסיטואציה הנוכחית, כשהוא מאיים בגרון נִיחַר כי יעשה שימוש מעשי למדי בנטלה המלאה עד גדות ויעניק לבחור המנומנם חוויה רטובה במיוחד באשמורת הצהריים. לא שהאיום תרם משהו, אלא אם כן ניתן להחשיב נחירה קולנית המנסרת את החלל - כתגובה של ממש.

'שחרית...' הוא מנסה בעדינות, מודע היטב ללעג הטמון בהזכרת החובה הזו שעה קלה קודם חצות. 'קריאת שמע!' הוא כבר מרעים בקולו, והבחור בשלו. עמוק בחלומותיו, ראשו קבור בכרית והוא מותיר בה חותם, או להיפך.

'מה יהיה איתך?!' הוא כבר ממש מועזע את האווירה, ונראה שזה מזוי משהו. הטיפוס הישנוני מתחיל לנוע, משדר רמז כלשהו לכיוון של קימה אפשרית. לא, הוא רק שינה תנוחה, מיטיב את השמיכה על פניו ומורח על פניו חיוך השמור לאנשים חסרי דאגות, או אחריות, או עול, או קשר למציאות החיים המחייבת.

כשהסיטואציה חוזרת על עצמה למחרת, ושוב, ובשבוע שלאחר מכן, המשגיח כבר מרים ידיים. 'לאדם - בחירה חופשית' הוא נזכר בעצב, כשהוא תוהה בינו לבין עצמו בנוגע למידת הבחירה שיש לאדם הנתון בערפילי שינה ומוחו משדר תדרים צמריריים למדי.

נו נו, לפחות הוא ישמש דוגמה שלילית לסביבה. גם משהו.

'רוצה לגדול כמו יוס'ה?' המשגיח זהיר בלשונו ואינו חוטא חלילה בלשון הרע, אולם אין צורך בכך. הדוגמה חיה ונושמת, גם אם בתנוחה מאוזנת ובעיניים עצומות. כל מעבר בפרוזדור על יד חדרו של יוס'ה ממחיש לתלמידי הישיבה מהו שפל המדרגה, מהי כניעה לכוחות היצר, ולמשגיח לא נותר כי אם להיאחז בנחמה פורתא זו. 'אני חייב לישון מוקדם היום' ראה המשגיח את יוס'ה קורץ חבירו באחד הערבים, 'יש לי המון לנוח מחר, וכאן

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

בעיקר, אלא שהכל התברר כהצגה עלובה בהגיע רגע האמת. וכך העיד הגאון ר' צבי הירש מייזליש זצ"ל בראש ספרו - 'ש"ת מקדשי השם' (זר זהב אות ל): 'ופלא ראינו שאותם אנשים חופשיים שראו שאנחנו מתפללים ומניחים תפילין באושוויטץ [אשוויץ], המה ראו כן תמהו ולא נשתנו דעתם לשוב לה'. רק באותה שעה שהובילו אותן לבית המוקד, היה נשמע דברים כאלה ששמחו על שזוכים להישרף על קידוש השם כישראל'.

בלעם הרשע, אם כי ייצג את צד הטומאה ואת שפל המדרגה אליו מסוגל בן אנוש להתדרדר, היה בסופו של דבר - נביא. השגותיו היו רחבות ועמוקות, היכרותו עם עולם הרוח והנשמה לא היה שטחי. הוא ידע היטב מהו טוב ומהו רע, מי הוא העם הנבחר באמת ומי ייחודיותו של עם סגולה. בעצמו העיד על כך לאונקלוס בר קלוניקוס, אשר העלה את נשמתו באוב ופנה אליו בשאלה (גיטין נז, א): 'מי חשוב ביותר בעולם הבא? על כך השיב בלעם: "ישראל".'

אף בדבריו על ישראל התבטא ואמר (כג, י): 'תַּמְתָּ נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתָהִי אַחֲרָיָה כְּמֹהוּ', ועל כך עומד האור החיים הקדוש ומפנה את השומת לבנו לנקודה הבאה:

"עוֹד יִרְצָה, שֶׁבְּהִגְיֵנוּ לַיּוֹם הַמֵּיתָה יִטִּיב דְּרָכֵינוּ מִמַּעֲשֵׂי הָרַעִים וְתוֹעֲבוֹתֵינוּ, כִּי רָשָׁע שֶׁבָּאֲמוֹת הָיָה... אֲלֵא שֶׁנִּתְאַוָּה שֶׁבִּשְׂעַת מֵיתָה יֵשׁוּב וְיִהְיֶה יִשְׂרָאֵל כִּי־יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּאֲמוֹת. וְלִפִּי שֶׁעָמַד עַל מְזֻגוֹ וְהִנֵּה הוּא רָע בְּתַכְלִית הָרַע, וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ עֲשׂוֹת יִשְׂרָאֵל, לִזֶּה שֶׁאֵל דָּבָר שֶׁיִּכָּוֵל לִהְיוֹת שֶׁבִּשְׂעַת דְּכֻדָּה שֶׁל מוֹת יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל."

ממשיך רבנו ומעיד: **"וְכִי־יִצָּא בָּזָה רֵאִיתִי רָשָׁעִים שֶׁאֲמָרוּ לִי בְּפִרוּשׁ, כִּי אִם הֵיוּ יוֹדְעִים שֶׁיִּחְזְרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה וְתִכְף יָמוּתוּ הֵיוּ עוֹשִׂים, אֲלֵא שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁאֵינָם יוֹכֵלִים לַעֲמֹד בְּתִשְׁבּוּבָה זְמַן אָרְךְ כִּי דָבָר מְלַךְ עֲלֵיהֶם מְלַךְ זָקֵן וְכִסִּיל רַחֲמָנָא לְצִלוֹ."**

בלעם חפץ היה למות כיהודי.

הוא הבין עד כמה גדולה מעלת איש ישראל, ידע אל נכונה כי פסגת השאיפות היא למות על קידוש ה', וכמאמר התנא האלוקי רבי עקיבא בצאתו להריגה (ברכות סא, ב): 'כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה (דברים ו, ה): 'בְּכָל נַפְשְׁךָ - אִפִּילוּ נוֹטֵל אֶת נַשְׁמָתְךָ, אֲמַרְתִּי: מִתִּי יָבֵא לִידִי וְאֶקְיָמֶנּוּ'.

אך בעיה אחת היתה לו - הוא לא היה מוכן לחיות כיהודי.

אין ספק, מעלת המקדשים שמו יתברך ונטבחים כעולה תמימה לפני הקב"ה אין בה שיעור, וכבר אמרו חז"ל (בבא בתרא י, ב): 'הרוגי מלכות - אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן'.

אולם אם נשוב לדברי רבי עקיבא אותם הזכרנו לעיל, נשים לב ונדייק בלשונו: **'כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה!'**

רבי עקיבא לא שקט על השמרים, לא ישב שאנו ועשה ככל העולה על רוחו במהלך החיים, תוך טיפוח משאלת לב עזלה כי יזכה למות מות קדושים ולקיים בעצמו 'אפילו נוטל את נשמתו'. ממש לא.

במשך כל חייו עסק רבי עקיבא בתורה ועבודה, הוא השקיע את כל אורו ומרצו בבניית קומתו הרוחנית ובהשלמת נפשו לפני קונו. לאור עובדה זו, מה שנותר לו היה רק ליחל ולקוות כי אכן יזכה למות מות קדושים.

אולם איזו צורה ואיזה טעם יש לאדם ההולך בשירות לבו ואחר מראה עיניו ותאוותיו, עושה ככל העולה על רוחו ונתלה בסיכוי הקלוש שיזכה להתעלות במעלות קדושים וטהורים? האין זה מגוון ונלעג, וחמור מכך - מתריס?

דווקא לנוכח הסיפורים המצמררים והמוחזקים אודות כל אותם יהודים שזכו לכך, על הקדושים שבירכו בשם ומלכות 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לקדש את השם', שומה עלינו ליישם זאת בחיי המעשה ולהטמיע ענין נשגב זה בחיי היום-יום.

'אשר קדשנו במצוותיו' אנו מברכים מדי יום על ציצית ועל תפילין, על נטילת ידיים ועוד, וכך אנו חיים על קידוש השם! כך אנו זוכים לקדש שמו יתברך באהבה, לחיות חיי ישרים ואחר מאה ועשרים למות מות ישרים וקדושים!

משומדים רבים כמו לעם ישראל במהלך הדורות, למגינת לב, וכבר המליצו על אלה ושכמותם את לשון הנביא (ישעיהו מט, יז): **'מִהֲרִסֶיךָ וּמִחֲרִבֶיךָ מִמֶּנּוּ יֵצְאוּ'.**

כזה היה גנשר המומר. יהודי אשר גדל בבית כשר וישר אלא שיצרו גבר עליו, והוא שנה ופירש, הרחיק לכת והלך לחצוב לו בורות נשברים עד שהתדרדר לדיוטא התחתונה וחטא והחטיא את הרבים.

במהלך חייו הקלוקלים הספיק גנשר לטפח אי או חלומות חומריים ואף להגשים אותם, ולפתח קריירה מזהירה כראש העיר בקו'ניץ.

'קריירה מזהירה' אמרנו, אך רק בעיניו. בעיני היהודים היה גנשר משוקץ ומתועב עד לאחת, הם הסירו מבטם בכל אימת שפגשו בו - כדי שלא להביט בפני אדם רשע, ואילו הגויים לעגו לו כמצופה, ביודעם בעצמם היטב עד כמה נלעג אדם הנוטש את מסורת אבותיו ומחפש לו אחר מעמד וכבוד מדומים במקומות זרים מוזרים.

היה זה בראש השנה, שנת תש"ג, בעיצומה של השואה הנוראה.

בית הכנסת המפורסם של המגיד הקדוש מקו'ניץ, לב העיר, הודה והדרה, הועלה באש למול עיניהם הקרועות של יהודי קו'ניץ ולקול צחוקם הגס של הקלגסים הנאצים, ואילו יהודי העיר נגררו בעל כרחם למפקדת האס-אס, להבריק את הרצפות לשביעות רצון המפקדים המקומיים ולתועלת מכונת ההתעללות המשומנת היטב.

'אתה יהודי, או לא?' נשמעה לפתע צרחה חיתית מקפיאת דם, והמבטים כולם הופנו לעבר מקור הקול.

גנשר, חבול כולו וזב דם, ניצב שם בגאון וחטף בזו אחר זו מהלומות רצחניות והצלפות שוט. חבלות כחלחלות עיטרו את גופו, שריטות עמוקות נפערו בבשרו ופניו שתתו דם, וחיות האדם מצידם המשיכו וצווחו: **'אתה יהודי, גנשר?'**

גנשר מצידו עמד, דמם ולא הוציא הגה מפיו.

הצלפה נוספת, ואפס תגובה. אגרוף חיתית הישר לשיניו, וכלום. דממה גאה.

רמז קל מצד המפקד, ואחד החיילים הזוטרים אץ אל פח האשפה ושלף משם - למרבה הזעזוע - ספר תורה שהושלך לשם כבוז אך זמן מועט קודם לכן. חייל נוסף ליקט עצים והצית מדורה, והמפקד מצדו מחכך ידיים בהנאה שטנית.

'זרוק את הספר לאש' הורה לגנשר, 'והינצל'.

בשלב זה נקטעה הדממה מצידו של גנשר. הוא הזדקף בתנוחה גאה, גבר על ייסוריו הנוראים וחילץ מבין שפתיו הסדוקות ושיניו השבורות משפט אחד, יהודי כל כך. **'לא אעשה זאת חלילה!'**

עוד מהלומה מוטחת בפניו, והוא בשלו: **'יהודי אני! לא אעשה זאת בשום אופן!'**

האגרוף שבא כתגובה הבהיר כי היו אלו מילותיו האחרונות של גנשר. הדם כמו נשאב מפניו, הוא החוויר באחת וקרס תחתיו. כיהודי. מת מות קדושים.

את גופתו הורו הרשעים לשרוף באותה מדורה שהוכנה מבעוד מועד, ואת בגדיו קיבלה רעייתו בצירוף פתק ציני להחריד: **'מתנה'.**

רעייתו הציגה לימים פתק שנותר לו ממנו, מזכרת מיהודי שהתרחק כל כך.

בפתק נכתב בדם ליבו: **'השתמדת כי רציתי פרנסה. פעמים אין ספור קללתי צעד זה. העיקר שגרם את אי שביעות רצוני, למרות הכסף והזהב המדומה, היא גירסא דינקותא, דברי תורה שספגתי מימי ילדותי. רעיון אחד מלווה ואי אפשר להשתחרר ממנו, עוקב אחרי, מקפח את מנוחתו: בטיפשות מנעתי את עצמי מלחיות כיהודי, תעמוד לי גירסא דינקותא שלי לכפר על החטא הזה ותעזור לי למות כיהודי'.**

סיפור חייו של גנשר וסייומם הטרגי והמרגש בו-זמנית, אינו מנת חלקו בלבד. רבות העדויות אודות יהודים שהתרחקו ואף התבוללו בין הגויים, מרדו בכל הקדוש והיקר וכפרו

של היום הינו מועד לפורענות ולכעסו של הקב"ה, בשל העובדה שבשעות אלו קמים מלכי מזרח ומערב, מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחוים לשמש.

אבל רגע, איך זה מסתדר עם דרך המלכים לישון עד שלש שעות? היא הנותנת.

מילא אם היו המלכים מושכים את שינתם עד אחר שלש שעות בכל מצב ובכל זמן ועת, ניחא. זהו טבעו של אדם, לכל אחד תכונותיו שלו, והמלכים לוקים במידה מגונה זו של עצלות ושינה מרובה.

אך העובדה שבשביל להכעיס את הקב"ה ולהשתחוות לשמש הם מוכנים לצאת מאזור הנוחות שלהם, להשכים קום בניגוד לתכונתם הבסיסית, זה כבר אומר דרשני ומעורר את כעסו של הקב"ה.

כן הדבר אף אצל בלק. דבר יום ביומו הוא היה ממאחרי קום, נחוש לדבוק בקורי השינה כל עוד זה אפשרי ואינו נותן לאף גורם להפריע לו. אולם כשנדרש לקלל את העם הנבחר, כשהוא חפץ להרע לבני ישראל - או אז הוא קם במרץ ובהתלהבות ומיד בבוקר הוא פונה להסדיר את הענין - זה כבר מעורר קץ נורא.

ניקח את הדברים לתשומת לבנו.

מתבקש להשכים קום. נדרש מכל איש ישראל לעבוד את בוראו תיכף בבוקר, אולם חובה לוודא שאין אנו מבזבזים את השעות היקרות הללו על הבל וריק, רפרוף בעיתון הבוקר או שיחת מרעים חלילה.

אדרבה, נבחר בשעה של קורת רוח אל מול הגמרא או חשבון נפש נוקב כהכנה רבתי לתפילה, היטהרות במקוה לתוספת קדושה או אמירת ברכות השחר בכוונה!

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

בישיבתו של רבנו נכון לתלמידים סדר יום תובעני ומפרך, ואך למותר לציין כי חבר תלמידיו המסולאים בפז אשר נמנו על גדולי הדור הבא עמדו בגבורה בדרישות אלו, ועל כך מעיד רבנו בעצמו בזו הלשון באיגרת אותה שלח לחברי וועד הישיבה שבליורנו:

"ועוד להם, שחכמי בית המדרש שבח לא-ל הצליחו, וביניהם יודעים על פה חמשה מסכתות של גמרא על פה ועל לשון ד' סדרי משנה, ומהם שמשתדלים שיהיה להם הרמב"ם על פה ועל לשון, וכבר הצליחו בחלק כל אחד מה שעלה בידו. ומהם משתדלים בשלחן ערוך, וכל אחד מצליח בחלקו. ה' יעזרנו על דבר כבוד שמו ועליכם תבוא ברכת טוב".

לצד הצגת ההספק הרב וידיעת התורה הרחבה בה ניחנו תלמידי הישיבה, מוסיף רבנו ומתאר באיגרתו את התמדתם העצומה של בני הישיבה ואת יראתם ומעשיהם הקודמים לחוכמתם: "והם יושבים ולומדים מן הבוקר ועד הערב בלא אפילו שעה אחת של בטלה, ולילה כיום יאיר, ומעשיהם מוכיחים עליהם".

עיקר הלימוד בישיבה עסק בעיון מעמיק בסוגיות התלמוד, תוך העמקת חקר בדברי הנשר הגדול הרמב"ם ויישוב סתירות הנראות לכאורה בדבריו. על הצלחת התלמידים בענין זה כותב רבנו: "וכבר כתבתי להם רובי תורת מדרשינו, שבמעט זמן למדנו קרוב לד' מסכתות של גמרא, ופירשנו כל המסכתות על פי שיטת הרמב"ם ז"ל".

טעם הכח הקדוש הנהגה על דל שפתינו?
הבה ננתח זאת.

כל איש ישראל מקבל מדי יום הזדמנויות רבות מספור להגות בפיו את השם הקדוש, לקדש שם שמים בשפתינו ולומר את אשר שם ה' יתברך בפיו. תורה, תפילה וברכות, קדיש וקדושה ועוד, הרי הם כולם דברי אלקים חיים הנחצבים מאותו מקור קדוש ונשגב ממנו נחצבת הנבואה, ובוודאי שניתן להמליץ עליהם לשון נוראה זו: **'פִּידוּעַ כְּמָה עָרַב לִנְפֶשׁ טַעַם הַכֹּחַ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר מָלְתוֹ עַל לְשׁוֹנוֹ'.**

הבה נשים לב להגות את הדברים בכוונה, להבין ולהפנים כי את דברי הקב"ה אנו נושאים בשפתינו וכי זוהי מתנה יקרה וחביבה מאין כמותה בה זכינו בהיותנו בני העם הנבחר, עם סגולה, עושי דברו ומקדשי שמו בעולמו. אם נתבונן בכך, נעמוד על טיב הדבר ונבין עד כמה עצומה היא הזכות, או אז יהיה כל יהודי **'מִיַּחַל וּמִצָּפָה לְשׁוֹם ה' דְּבָרוֹ בְּפִיו לְדַבֵּר, כְּלִשׁוֹן הָאֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ'.**

הנבואה פסה מן העולם עם הסתלקות הנביאים האחרונים חגי, זכריה ומלאכי (ראה סנהדרין יא, א), אולם דרגות רבות יש לגילוי השכינה באופן הדומה לכך, אם כי פחותות מזו של הנבואה בעצמה, כבת-קול ורוח הקדוש, ואף אלה האחרונות הולכות ופוחות בהתאם לירידת הדורות.

אולם מה אם יכולנו להתנבא? לזכות בעצמנו להביא את דבר האלקים לידי ביטוי בשוננו אנו, להעלות על דל שפתינו את משא פי הגבורה? **"הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יֵשִׁים ה' בְּפִי אֶתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר"** (כג, יב) אמר בלעם הרשע לבלק, ועל כך כותב רבנו האור החיים: **"אֲפֹשֶׁר שְׁנַתְּכֶן לֹמֵר לוֹ כִּי הוּא מִיַּחַל וּמִצָּפָה לְשׁוֹם ה' דְּבָרוֹ בְּפִיו לְדַבֵּר, וְהוּא אֹמְרוֹ 'אֲשֶׁר יֵשִׁים ה' בְּפִי אֶתוֹ אֲשַׁמֵּר', פִּירוֹשׁ, מִיַּחַל וּמִצָּפָה לְדַבֵּר, כִּי יֵטַע טַעַם גָּדוֹל אֲשֶׁר אֵינוֹ קָדָא הוּא וְכָל מִשְׁפָּחוֹת הָאָמוֹת, פִּידוּעַ כְּמָה עָרַב לִנְפֶשׁ טַעַם הַכֹּחַ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר מָלְתוֹ עַל לְשׁוֹנוֹ"**.

האם אנו אכן מכירים בכך?

האמנם פשוט וברור לנו עד כמה ערב ונחשק

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו

למייל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

כדאי הוא האור החיים לסמוך עליו בשעת הדחק

רציתי לשתף אתכם בסיפור אישי ומטלטל, שכולו אור - אור החיים ממש. לרגל יום ההילולא של רבנו האור החיים הקדוש זיע"א, ראוי לפרסם את הנס ולחזק את הלבבות.

הסיפור שלי משתרע על פני עשור. לפני כעשר שנים, התפללתי והבטחתי לבורא עולם: אם אזכה לבן - אקרא לו 'יאיר חיים', על שם הצדיק הקדוש רבי חיים בן עטר, האור החיים. ואכן, הקב"ה שמע תפילתי - ונולד לנו בן. בלי היסוס קראנו לו יאיר חיים, כשמו של הצדיק.

אלא שהשמחה לא הייתה שלמה. יאיר נולד עם אי ספיקת כליות חמורה, ומגיל ניקות עבר טיפולי דיאליזה יומיומיים, קשים ומייסרים. כך עברו עליו שלוש שנות חיים לא פשוטות כלל. בגיל שלוש - ביום ההילולא של האור החיים - נסענו יחד לציון הקדוש שבהר הזיתים. שם עמדתי ואמרתי בתמימות: 'אם השנה יזכה בני לעבור השתלת כליה מוצלחת - אבוא איתו כל שנה ביום ההילולא. לומר מזמור לתודה על קברו של הצדיק.

ואכן - אותה שנה התרחש הנס. יאיר עבר השתלה מוצלחת!

השמחה הייתה עצומה. מאז, שנה אחר שנה, עלינו לציון, אב ובנו, בדיוק כפי שנדרתי.

אך הנה, חמש שנים לאחר מכן - השנה - הכל התחיל להתערער.

יאיר חווה דחייה של השתל. הגוף סירב לקבל את הכליה. מצבו הידרדר, והוא אושפז במשך חודש בבית החולים. עבר טיפולים מורכבים ומכאיבים. היינו על סף ייאוש.

ושוב - עמדתי מול בורא עולם, מול עצמי, ואמרתי: אם יאיר יצא מזה, אם הכליה תחזור לתפקד - אקח אותו מיד לאחר השחרור לציון של האור החיים, ונאמר שם יחד מזמור לתודה. וכך היה. ברוך ה' - המצב החל להשתפר בצורה פלאית.

התפקוד של הכליה התייצב, הטיפולים הצליחו, וברוך ד' הילד חזר לעצמו!

לא המתנתי. מיד לאחר השחרור - נסענו יחד לציון הקדוש, עמדנו שם - אב ובן - ואמרנו יחד 'מזמור לתודה' עם עיניים דומעות ולב מלא הודאה.

יהודים יקרים - כדאי הוא רבי חיים בן עטר לסמוך עליו! האור שנגזו בו - מאיר גם בדור הזה. אני חי את זה, נושם את זה, ומרגיש חובה לפרסם את הנס הזה לרבים.

א. כ.

שביבי אור

ניצוצות אש שלהבת

מבית מדרשו של האור החיים

לעתים תוקף היצר את האדם בניסיון לרפות את ידיו, לעייף אותו ולגרום לו להבין בטעות כי עבודת ה' יש בה כדי להתיש את כוחותיו.

בשעה זו יש להתחזק ולהיתלות בדבריו המבהילים של האור החיים הקדוש על לשון הכתוב (כג, כא): **"וְלֹא רָאָה עֵמֶל"**, וזו לשונו: **"נִתְּכֶן לֹמֵר שֶׁהַצִּדִּיקִים הֵגֶם שְׁעוֹשִׂים מִצּוֹת וְכָל עֲסָקָם בַּתּוֹרָה, אֵינָם מְגִיִּשִׁים שֵׁשׁ לָהֶם עֵמֶל... אֲלֵא אֲדַרְבָּא כְּאֵדָם הַמְּוִיָּח וְכְאֵדָם הַמְּשַׁתְּעֵשׂ בְּשַׁעֲשׁוּעִים, לְרַב חֲשָׁקָם בַּתּוֹרָה"**.

אין כלל אפשרות שהתורה הקדושה תעייף, ולא תיתכן מציאות בה תגרום עבודת הבורא להתשת כוחו של האדם. אדרבה, ההיפך הוא הנכון - התורה הקדושה ומצוותיה הינן סם חיים למוצאיהם, ומקור הכוחות כולם!

מתיבתא אור החיים

גבוהה, ומשום הכי לקח שנים, הילכך צריכי תרומה. דהשתא דכתיב תרומה ילפינן שפיר באופן זה, דמעיקרא נילף 'נערים' דגבי אברהם מ'נערים' דהכא בבלעם, מה הכא תרומה לשימוש ידיה התם נמי תרומה לשימוש ידיה, ומעתה ניגמר מאברהם, ועמ"ש בס"ד.

ובדברי דוד לט"ז הקשה עוד בדברי הב"ר אמאי הזכיר רק את אברהם ושאל, ולא הזכיר גם את בלעם, ויישב כל הקושיות בחדא מחתא, וז"ל: נראה לי לתרץ הכל בדרך אחד, כי אלו הטעמים נמצאו לפעמים זה בלא זה, דהיינו טעם שמירה לפעמים אין שייכה, כגון שיעדין בלאו הכי שם אנשים אחרים חשובים, אלא שעדיין שייך טעם שאחד משמש לחבירו, ולפעמים טעם זה לא שייך, כגון שהאדם חשוב מוחל על כבודו, והרב שמחל על כבודו כבודו מחול (קידושין לב.), והוא יחזור וישמש להאחד אם יצטרך בהכרח, לכך מכל מקום שייך טעם שמירה וכו'. ועל כן אצל בלעם שהיו שרי מואב עמו, ונהג עצמו בנפש גבוהה ולא מחל על כבודו לחזור ולשמש את משרת שלו, על כן אמר הטעם משום שיחזור וישמש את חבירו, ובוה אין איסור אם יעבור על זה. אבל אברהם היה לו נפש שפלה ורוח נמוכה, ומחל על כבודו, ואם היה צריך לשמש את שמש שלו היה עושה וכו', רק שהוצרך לשני נערים עבור שמירה, וקא משמע לן שאף על פי שתלמיד חכם תורתו משמרתו מכל מקום אסור שיסמוך על זה. כדאשכחן (פסחים קיב.) ברבי חנינא בן דוסא שהיה יוצא יחידי ופגעו בו מלאכי חבלה, ואמרו אי לאו דמכרזי עלך בריקעא הזהירו בחנינא היינו מוזיקים לך. וזהו שאמר [בב"ר] שנים הלכו בדרך ארץ, פירוש אף על פי שהיו תלמידי חכמים ותורתן משמרתן, מכל מקום התנהגו עצמן בדרך ארץ כאילו הם אנשים סתם, והלכו בדרך העולם להצטרך שמירה, מה שאין כן בבלעם דנהג עצמו ברוח גבוה אף על פי שהיה הדיוט באמת. וראה שם עוד שיישב בזה שינוי הלשון בכתוב, שאצל אברהם כתוב 'אתו', וכאן הוא אומר 'עמו'. ועוד יישב בזה קושייתו של רבינו, למה לא הודיע הכתוב שלקח עמו את שני נערי אלא אחר שהזכיר חרון אפו יתברך ויציאת מלאך לשטן לו.

השני עמו. [וכאן לא שייך טעם זה] שהרי לא היה יחידי, שהיו שרי מואב עמו, לכך פירש בכאן טעם אחר שחזרין ומשמשינן זה את זה, ולכך חלק רש"י טעמיהן. ובגור אריה כתב: הא דפירש שם 'שם יתרחק' כו', ולא פירש שהיו חוזרים ומשמשינן זה את זה, משום דעדיפא קאמר, דאפילו אסור לילך בלא שנים עמו, משום סכנה, שאם יתרחק לא יהיה אחד עמו. אבל היכי שיש שאר בני אדם עמו לא הוי אסור, רק דרך ארץ. ולכך כתב לעיל 'אין רשאי', כלומר שהוא אסור. ובשפתי חכמים (שם) הביא לתרץ, וז"ל: ומהרש"ל פירש, דבלעם שהיה רוחו גבוהה, והיה צריך לשימוש, פירש שהיו משמשינן זה את זה. אבל אברהם שהיה רוחו נמוכה, לא היה צריך לשימוש, שהיה משמש את עצמו, רק שלא יהיה יחידי שאם יצטרך אחד מנעריו לנקבו משום הכי לקח שני נערים עמו, לכך פירש טעם זה. ובמשכיל לדוד (שם) כתב שאין כאן כל קושיא, וז"ל: נלע"ד, דמה שכתב שם רש"י וחזרין ומשמשינן זה את זה, הוא עצמו מה שכתב כאן שאם יצטרך וכו', כלומר, שכשאחד אינו יכול לשמש דטריד בצרכי עצמו, ישמש השני תחתיו, נמצא משמשינן זה את זה, שאם לא היה זה השני לא היה יכול האחר לעשות צרכי עצמו.

עוד הקשה במשכיל לדוד (כאן): אף על גב דכבר יש לנו לימוד לזה מקרא דגבי אברהם דכתיב ביה 'ויקח את שני נערי אתו' וכו'. ולפי דעתי נראה, דאי מהתם הוה אמינא, דילמא בחד סגי, והתם הוה צריכי תרי, חד לשמש לאברהם וחד לשמש ליצחק, משום הכי אצטריך הך. ואי מהכא לחוד הוה אמינא, אטו אנן מבלעם רשיעא ניקום וניגמר, שאני בלעם שרוחו

כתב רבינו (במדבר כב כב): 'ושני נערי עמו'. צריך לדעת לאיזה ענין הודיע שהיו עמו ב' נערי, וז"ל (במדבר כ יג) אמרו להודיע דרך ארץ וכו', ועדיין קשה למה לא הודיע כן אלא אחר שהזכיר חרון אפו יתברך ויציאת מלאך לשטן לו, ויתבאר על פי דבריהם ז"ל (ברכות מג:): כי לג' אין המזיק נראה להם, ואין צריך לומר שלא יזיק, וכאן לפי שיצא שטן לבלעם מלאך המזיק מודיע הכתוב טעם שלא הזיק גם שלא נגלה אליו לפי שהיה הוא ושני נערי עמו הרי ג'.

והנה מה שכתב רבינו 'להודיע דרך ארץ' וכו'. כן דרשו במדרש: 'ושני נערי עמו', זו דרך ארץ שהיוצא לדרך צריך שנים לשמשו וחוזרים ומשמשינן זה לזה. ובב"ר (נה ח) 'ויקח את שני נערי אתו' (בראשית כב ג), אמר רבי אבהו, שני בני אדם נהגו בדרך ארץ, אברהם, ושאל. אברהם, שנאמר 'ויקח את שני נערי', שאל 'וילך הוא ושני אנשים עמו' (שמואל א' כח ח).

וראה בויק"ר (כו ז): לא יאז אדם יוצא לדרך בפחות משנים, שאם יצא סופו נעשה עבד לעבדו. ובמדרש אגדה מובא עוד טעם: 'שני נערי עמו', כך הוא דרך ארץ שאין אדם חשוב יוצא לדרך פחות משלושה בני אדם. מפני שני דברים, מפני שלא [ילך] האחד למקום אחר וישאר הוא יחידי. ועוד, שאם יעשו השנים מריבה, יעמוד השלישי וישים שלום ביניהם. רבי מאיר כך הוא עבד, אם חזי חד בר אינש נפק באורחא קרי ליה תרי מות, אתרי מדי קטטה, תלתא מדי שלמא, הדא הוא דכתיב (קהלת ד ט) 'טובים השנים מן האחד', ואומר (שם פסוק יב) 'והחוט המשולש לא במהרה ינתק'.

והנה כאן פירש רש"י הטעם מפני שחזרין ומשמשינן זה את זה. וגבי הכתוב אצל אברהם אבינו 'ושני נערי אתו', כתב: שאם יצטרך האחד לנקבו ויתרחק, יהיה השני עמו. והקשה הרע"ב (כאן), וז"ל: למה שינה את טעמו ממה שכתב גבי אברהם וכו' ומה שנשתנה זה מזה. ויש לומר, דהתם גבי אברהם לא שייך טעמא דחזרין ומשמשינן זה את זה, לפי שהיו ישמעאל ואליעזר, ואין דרך כבוד שישמעאל בנו של אברהם ישמש את אליעזר העבד, לכך פירש שם שאם יצטרך אחד לנקבו יהיה

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמודרין מבית מתיבתא

רבנו מבאר את לשון הכתוב: "וַיֵּצֵא מִשְׁלוֹ", כי הנבואה הרי היא כמשא. מה כוונתו?

(א) דברי הנביא נישאים בפיו, אך מקורם אינו בו אלא בדיבור האלוקי.

(ב) הנבואה הרי היא מנשאת ומרוממת את הנביא עצמו.

(ג) מחמת ההרגש המתלווה אליה, הרי היא כמשא כבד.

תשובה מגליון קודם: תשובה א' - שיקימו ישראל את המצוה על דעת משה רבנו שיודע טעמה וסודותיה.

פתרונות יש לשלוח לא יאוחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com

או בפקס 02-5385689 או 'נדרים פלוס' - באר ישראל

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'בחרת בחיים' ושם הפרשה.

3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם הזוכה
בגליון תזריע
מצורע:
ה' יהודה
אליאס, חיפה

מחברים להיום
לשמיעת שיטורים ודרשות
חייגו: 02-803-9999

